

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

«ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΣΤΑΙ» ΕΝΑΝΤΙ «ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΣΤΩΝ»*

Οικονομολόγοι και «πολιτικοί» εύρισκονται εις τὸ ἐπίκεντρον μιᾶς νέας πολεμικῆς. Θέμα : ὁ ρόλος ἀνήκει εις τὴν νομισματικὴν πολιτικὴν ἢ/καί εις τὴν δημοσιονομικὴν πολιτικὴν; Ἐνῶ, μέχρι πρό τινων ἐτῶν, ἡ συζήτησις περὶ ὠρίζετο εις τὰς ἐξειδικευμένας ἐπιθεωρήσεις, ἤδη διεξάγεται ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ οἰκονομικοῦ τύπου καὶ προβάλλεται εις τὸ εὐρὺ κοινόν.

Ἡ δημοσιονομικὴ καὶ ἡ νομισματικὴ πολιτικὴ εἶναι δύο ὄργανα σταθεροποιήσεως τὰ ὁποῖα συνήθως δὲν δύνανται νὰ ἐναρμονισθοῦν. Οἱ κυριώτεροι θιασῶται τῶν δημοσιονομικῶν μέτρων εἶναι οἱ Λῶρενς Κλάιν, Φράνκο Μοντιλιάνι, Πῶλ Σάμουελσον, Ρόμπερτ Σόλοου καὶ Τζέημς Τόμπιν. Ὅπαδοί τῆς νομισματικῆς σχολῆς εἶναι οἱ Λέοναλ Ἄντερσεν, Κάρλ Μπροϋνερ, Μίλτον Φρίντμαν καὶ Ἄλλαν Μέλτζερ. Εἰς τί συνίστανται ἀκριβῶς αἱ δύο αὐταὶ θεωρίαι ; Ἡ πρώτη συνίσταται εις μίαν στρατηγικὴν ἐλέγχου τῶν ἐπιδράσεων (ἐνισχυτικῶν ἢ μὴ) τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐνῶ ἡ νέα ποσοτικὴ θεωρία ἐπιζητεῖ τὸν ἐλεγχον τῆς κυκλοφορίας τοῦ χρήματος πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως καταστή σταθερὰ ἡ ἀύξησις τῶν πραγματικῶν εἰσοδημάτων. Ἡ ἔρις ἤρχισε τὸ 1936 μὲ τὴν «Γενικὴν θεωρίαν» τοῦ Κέυνς, ἡ ὁποία ἐπεκράτησεν εις τὴν μακροοικονομικὴν θεωρίαν καὶ εις τὴν πολιτικὴν τῆς οἰκονομικῆς σταθεροποιήσεως μέχρι τῆς δεκαετίας τοῦ 1960. Ἡ ἔρις, ἐν τούτοις, ἀνεζωπυρώθη καὶ πάλιν περὶ τὰ μέσα τῆς δεκαετίας τοῦ 1950 καὶ ἤδη, ἀπὸ τῶν μέσων τῆς δεκαετίας τοῦ 1960, ἡ νομισματικὴ θεωρία ἐπεβάλλετο ἐκ νέου ὡς ὁ κύριος ἀντίπαλος τοῦ κεϋνσιανισμοῦ. Κατωτέρω θὰ ἀναπτυχθοῦν πρωτίστως αἱ ἀπόψεις τῶν δύο σχολῶν, ἀκολούθως θὰ παρατεθῆ μία σύνθεσις τῶν θεωρητικῶν καὶ ποσοτικῶν ἀποτελεσμάτων καὶ τέλος θὰ διατυπωθοῦν μερικὰ γενικὰ συμπεράσματα.

Κεϋνσιανοὶ καὶ νομισματισταὶ

Ἡ κεϋνσιανὴ ἐπανάστασις συνετέλεσεν εις τὴν κατάρρευσιν τοῦ οἰκοδομήματος τῆς παλαιᾶς ποσοτικῆς θεωρίας. Ὁ Κέυνς ἐπεσήμανε τὸν ταυτολογικὸν χαρακτήρα τῆς τελευταίας ταύτης ἀποδεικνύων τὸ ἀβάσιμον τῆς ἀπόψεως τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως καὶ ἰσχυριζόμενος ὅτι ἡ ταχύτης τῆς κυκλοφορίας τοῦ χρήματος, ἐπειδὴ δὲν εἶναι σταθερὰ, ἀποτελεῖ ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου παράγοντα ἀσταθείας.

* Ματάφρασις ἐκ τῆς ἐπιθεωρήσεως «Le Mois» τῆς Société de Banque Suisse (No 4/74).

Τὸ χρῆμα ὡς στοιχεῖον διαφωνίας μεταξύ τῶν δύο σχολῶν. Ἡ παράταξις τῶν κεύνσιανῶν (μετακεύνσιανοί, ὁπαδοὶ τῶν δημοσιονομικῶν μέτρων ἢ μαθηταὶ τοῦ Κεύνς) δὲν ἐφείσθησαν προσπαθειῶν διὰ νὰ ἀποδείξουν τὸ περιορισμένον τοῦ ρόλου τῆς νομισματικῆς μάξης. Οἱ κεύνσιανοὶ βεβαίουν ὅτι εἰς περίοδον οικονομικῆς ὑφέσεως ἢ νομισματικῆ πολιτικῆ δὲν ἀσκεῖ ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος καὶ τῆς ἀπασχολήσεως. Ἡ πολιτικῆ των βασίζεται ἐπὶ τοῦ μοντέλου «εἰσοδήματα - δαπάναι». Ὑπογραμμίζουν ἐπὶ πλεόν τὴν σπουδαιότητα — μετρομένην κατὰ τὸ «Full - employment surplus» — τῶν δημοσιονομικῶν πλεονασμάτων καὶ ἐλλείμματων. Ἡ σχολὴ αὐτὴ ὑποστηρίζει ὅτι ἡ φορολογικῆ πολιτικῆ καὶ αἱ κυβερνητικαὶ δαπάναι εἶναι τὰ καλύτερα μέσα διὰ τὴν καταπολέμησιν τῆς ἀνεργίας καὶ τοῦ πληθωρισμοῦ. Ἀπὸ θεωρητικῆς πλευρᾶς, δίνεται μνεία τῆς «παγίδος τῆς ρευστότητος», ἐννοίας ἐξηγούσης τὴν ἔλλειψιν ἀποτελεσματικότητος τῆς ἀυξήσεως τῆς προσφορᾶς χρήματος. Ὁρθολογικῶς, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπολογίζη κανεὶς ἐπὶ μῖας νομισματικῆς παρεμβάσεως ὡς ἐκ τοῦ μὴ προβλεπτοῦ καὶ σταθεροῦ τῆς ζητήσεως τοῦ χρήματος.

Ἡ ἄλλη θεωρία, γνωστὴ ὡς νομισματικῆ ἢ νεοποσοτικῆ, ὑπογραμμίζει ἐντόνως τὸν ρόλον τοῦ νομίσματος εἰς τὴν οικονομικὴν διαδικασίαν. Ἡ ἰδέα τῆς ὑπεροχῆς τῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς κρίνεται ἀπορριπτέα. Οἱ νομισματισταὶ ἰσχυρίζονται ὅτι αἱ νομισματικαὶ ἀρχαὶ πρέπει νὰ ἀφήνουν τὸν νομισματικὸν ὄγκον νὰ ἀυξάνεται καθ' ἕκαστον ἔτος κατὰ ἓνα ὄρισμένον ποσοστὸν ἐὰν θέλουν νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἐξασθένισιν τῶν διακυμάνσεων τῶν τιμῶν, τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀπασχολήσεως.

Κατὰ τὸν Ἄντερσεν, οἱ νομισματισταὶ ὑποστηρίζουν ὅτι αἱ διακυμάνσεις τοῦ νομισματικοῦ ὄγκου ἀσκοῦν μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς νομισματικῆς ζήτησεως, τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν καὶ τῆς παραγωγῆς. Διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῶν ἐπιδράσεων τοῦ νομίσματος ὑποστηρίζουν περαιτέρω ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ τῶν ἐπιδράσεων μεταξὺ ὀνομαστικῶν καὶ πραγματικῶν μεγεθῶν ὡς καὶ μεταξύ βραδιάκρισις μεταξύ ὀνομαστικῶν καὶ πραγματικῶν μεγεθῶν ὡς καὶ μεταξύ βραδύχρονιων καὶ μακροχρονιων περιόδων. Αἱ μεταβολαὶ τῆς τάσεως ἀυξήσεως τοῦ νομισματικοῦ ὄγκου θεωροῦνται ὡς ἡ κυριώτερα, ἀλλ' ὄχι καὶ ἡ μοναδική, αἰτία τῶν ἐξελίξεων τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ προϊόντος (εἰς ὀνομαστικοὺς ἀριθμοὺς) καὶ τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν. Αἱ μακροπρόθεσμοι μεταβολαὶ τῆς παραγωγῆς δὲν ὑφίστανται τὴν ἐπίδρασιν τῶν διακυμάνσεων τοῦ ρυθμοῦ ἀυξήσεως τοῦ νομισματικοῦ ὄγκου ἀλλὰ μᾶλλον ἐτέρων παραγόντων, ὡς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν, οἱ φυσικοὶ πόροι, τὸ κεφάλαιον, ἢ τεχνολογία. Ἀντιθέτως, βραχυπροθέσμως, μία τροποποίησις εἰς τὴν τάσιν ἀυξήσεως τοῦ νομισματικοῦ ὄγκου ἢ παρατεταμέναι διακυμάνσεις μῖας δεδομένης τάσεως ἔχουν ἀξιόλογον μὲν ἀλλὰ παροδικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς παραγωγῆς.

Ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν δύο σχολῶν ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς δημοσιονομικῆς ἢ νομισματικῆς πολιτικῆς ὡς ὄργανου σταθεροποιήσεως προβάλλει σαφέστερον μὲ τὰς ὡς ἀνωτέρω διαφορετικὰς ἐκτιμήσεις τοῦ ρόλου τοῦ νομισματικοῦ ὄγκου.

Ὁ D. I. Fand διακρίνει δύο περιπτώσεις εἰς τὰς ὁποίας μία μεταβολὴ τοῦ

ὀνομαστικοῦ νομισματικοῦ ὄγκου δύναται νὰ ἔχη μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας : «Εἰς μίαν οἰκονομίαν μὴ θέτουσαν φραγμοὺς εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῆς παραγωγῆς εἰς τὴν ὁποίαν αἱ τιμαὶ εἶναι σταθεραὶ καὶ αἱ ἀγοραὶ ἰσορροποῦνται μὲ προσαρμογὴν τῶν ποσοτήτων μᾶλλον παρά τῶν τιμῶν, μία ὀνομαστικὴ αὐξήσις τοῦ νομισματικοῦ ὄγκου δύναται νὰ ἐπιφέρῃ πραγματικὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀπασχολήσεως. Ἀντιθέτως, εἰς μίαν οἰκονομίαν ὅπου παρεμποδίζεται πᾶσα ἐπέκτασις τῆς παραγωγῆς καὶ ὅπου αἱ ἀγοραὶ ἰσορροποῦνται διὰ μεταβολῶν τῶν τιμῶν, ἕνας αὐστηρὸς ἔλεγχος τοῦ ὀνομαστικοῦ χρήματος δύναται νὰ δώσῃ τὴν λύσιν διὰ τὴν ἐπίτευξιν μιᾶς σταθερότητος τῶν τιμῶν, ἀσχέτως ἂν αἱ ἐνδογενεῖς μεταβληταὶ ἐπηρεάζωνται ἢ ὄχι ἀπὸ τὰς μεταβολὰς τοῦ ρυθμοῦ τῆς νομισματικῆς αὐξήσεως. Εἰς τὰς δύο αὐτὰς περιπτώσεις ὁ ἔλεγχος τοῦ νομισματικοῦ χρήματος δύναται νὰ εἶναι τὸ καλύτερον μέσον σταθεροποιήσεως τῶν εἰσοδημάτων καὶ τῆς ἀπασχολήσεως καὶ ἀποφυγῆς τόσο τῆς ὑφέσεως ὅσον καὶ τοῦ πληθωρισμοῦ».

Κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφέα, ἡ ἀνάλυσις τῶν νομισματιστῶν δύναται νὰ συνοψισθῇ ὡς ἑξῆς :

1) Αἱ νομισματικαὶ ἀρχαὶ δύναται νὰ θέσουν ὑπὸ ἀποτελεσματικὸν ἔλεγχον τὸν ὄγκον τοῦ χρήματος καὶ τὸν ρυθμὸν αὐξήσεώς του πρὸς ἐξυπηρέτησιν σκοπῶν τῆς συγκυριακῆς πολιτικῆς ἀλλὰ δὲν εἶναι συνήθως εἰς θέσιν νὰ ἐλέγξουν τὰς ἐξελίξεις τῶν πραγματικῶν οἰκονομικῶν μεγεθῶν.

2) Αἱ προσπάθειαι τῶν ἀρχῶν πρὸς αὐξήσιν τῶν πραγματικῶν οἰκονομικῶν μεγεθῶν διὰ τῆς ἐκτυπώσεως νέου χαρτονομίσματος εἶναι συνήθως καταδικασμένα εἰς ἀποτυχίαν καὶ ἔχουν ὡς μόνον ἀποτέλεσμα τὴν ἀνοδὸν τῶν τιμῶν καὶ τὴν δημιουργίαν πληθωριστικῶν πιέσεων.

3) Ἡ εἰδικὴ περίπτωσις καθ' ἣν αἱ ἀρχαὶ δύναται νὰ ἐλπίζουν εἰς ἀδιάκοπον αὐξήσιν τῶν πραγματικῶν συναλλαγῶν διὰ τῆς ἐκδόσεως χαρτονομίσματος, προϋποθέτει σταθερότητα τῶν τιμῶν, ὑπαρξίν σημαντικῆς ποσότητος ἀχρησιμοποίητων πόρων καὶ δυνατότητα ἰσορροπήσεως τῶν ἀγορῶν διὰ προσαρμογῶν τῶν ποσοτήτων.

4) Ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι τὰ πραγματικὰ οἰκονομικὰ μεγέθη ἀποτελοῦν ἐνδογενῆ μεταβλητὴν (καὶ σχετικῶς ἀνεξάρτητον τῶν ὑπὸ τῶν ἀρχῶν λαμβανόμενων πολιτικῶν μέτρων) σημαίνει ὅτι μία αὐξήσις τοῦ ὀνομαστικοῦ χρήματος συνεπάγεται συνεχῆ μᾶλλον αὐξήσιν τῶν τιμῶν παρά πτώσιν τῶν ἐπιτοκίων».

Ἐπιτόκια καὶ τιμαὶ

Τὰ ἐπιτόκια καὶ αἱ τιμαὶ ἀποτελοῦν ἓν ἄλλο σημεῖον σοβαρᾶς ἀντιδικίας μεταξύ τῶν ὁπαδῶν τῶν δημοσιονομικῶν μέτρων καὶ τῶν νομισματιστῶν. Οἱ πρῶτοι συνηγοροῦν ὑπὲρ μιᾶς νομισματικῆς θεωρίας τῶν ἐπιτοκίων καὶ μιᾶς μὴ νομισματικῆς θεωρίας τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν. Εἶναι τῆς γνώμης ὅτι μία αὐξήσις τοῦ νομισματικοῦ ὄγκου συντελεῖ εἰς τὴν μείωσιν τῶν ἐπιτοκίων.

Οἱ νομισματισταὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν ὑπερασπίζονται μίαν νομισματι-

κὴν θεωρίαν τῶν τιμῶν καὶ μίαν μὴ νομισματικὴν θεωρίαν τῶν ἐπιτοκίων.

Ἡ νεοποσοτικὴ σχολὴ παραδέχεται ὅτι ἡ αὐξήσις τοῦ νομισματικοῦ ὄγκου προκαλεῖ ἄνοδον τῶν τιμῶν καὶ/ἢ τῆς παραγωγῆς, γεγονός πού περιορίζει τὰς διαρκεῖς ἐπιδράσεις ἐπὶ τῶν πραγματικῶν ἐπιτοκίων. Ἐπιχείρημα ὑπὲρ αὐτῆς τῆς θέσεως παρεσχέθη ἀπὸ τὰς προσομειώσεις συμφώνως πρὸς τὸ μοντέλο FRB - MIT.

Συμφώνως πρὸς τὸ ἐν λόγῳ μοντέλο (σχετικὴ ἐμπειρία 1964), εἰς περίπτωσιν αὐξήσεως, κατὰ τὴν πρώτην τριμηνίαν τοῦ ἔτους, τῶν ἀποθεμάτων κατὰ 1 δις. δολ. (5% περίπου), ὁ ἀντίκτυπος ἐπὶ τοῦ οἰκείου συντελεστοῦ τῶν τιμῶν ἀνέρχεται εἰς 0,1 μετὰ πάροδον τεσσάρων τριμηνιῶν, εἰς 0,5 μετὰ 8 τριμηνίας καὶ εἰς 1,0 μετὰ 12 τριμηνίας.

Αἱ ἀπόψεις τῶν δύο σχολῶν διίστανται εἰς ὅ, τι ἀφορᾷ τὴν θεωρητικῶς ἀρνητικὴν, ἀλλ' ἱστορικῶς θετικὴν σχέσιν μεταξὺ νομίσματος καὶ ἐπιτοκίων. Οἱ μετακεῦνσιανοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι μία αὐξήσις τοῦ ὀνομαστικοῦ χρήματος ἐπιδρᾷ εὐθέως καὶ ἀμέσως ἐπὶ τῶν ἐπιτοκίων ὄχι ὅμως καὶ ἐπὶ τῶν τιμῶν. Τοῦτο θὰ ἔτεινεν εἰς μίαν ἀλληλεξάρτησιν (ἐφ' ὅσον οἱ ἄλλοι συντελεσταὶ θὰ παρέμενον σταθεροὶ) μεταξὺ τῶν μεταβολῶν τοῦ χρήματος καὶ τῶν μεταβολῶν τῶν ἐπιτοκίων. Θέτουν οὕτω τὰς βάσεις δι' ἓνα ὀρθολογισμόν τῶν ἱστορικῶν διακυμάνσεων τοῦ νομισματικοῦ ὄγκου, τῶν τιμῶν καὶ τῶν ἐπιτοκίων.

Οἱ νομισματισταὶ κάμνουν διάκρισιν μεταξὺ πραγματικῶν καὶ ὀνομαστικῶν ἐπιτοκίων, ἐνῶ ἡ μετακεῦνσιανὴ ἀνάλυσις θεωρεῖ ὡς σταθερὸν τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν καὶ εἰδικώτερον τὸ ἐπίπεδον τοῦ πραγματικοῦ ἐπιτοκίου. Δὲν ἀποδίδει σημασίαν εἰς τὴν διάκρισιν μεταξὺ πραγματικῶν καὶ ὀνομαστικῶν ἐπιτοκίων. Ἡ νεοποσοτικὴ θεωρία διακρίνει τὰ «ὕψηλά» ἐπιτόκια ἀπὸ τὰ «χαμηλά» ἐπιτόκια. Τὰς ἀξιολόγους αὐτὰς ἰδέας τῶν ὀνομαστικῶν καὶ πραγματικῶν, ὕψηλῶν καὶ χαμηλῶν ἐπιτοκίων, ὡς καὶ τὴν ἄμεσον σχέσιν των μετὰ τὴν ἄνοδον (πτῶσιν) τῶν τιμῶν καὶ τὴν νομισματικὴν αὐξήσιν ἀνέπτυξεν ὁ Ἴρβινγκ Φίτσερ. Οἱ νομισματισταὶ προσδίδουν ἰδιαιτέραν σπουδαιότητα εἰς τὸ ὀνομαστικὸν ἐπιτόκιον (=πραγματικὸν ἐπιτόκιον+προβλεπόμενος ρυθμὸς πληθωρισμοῦ) τὸ ὁποῖον, μετὰ τὴν σειράν του, ἐπηρεάζεται ἀπὸ παράγοντας καθορίζοντας τὸ πραγματικὸν ἐπιτόκιον. Κατὰ τὸν Ἴρβινγκ Φίτσερ, διακρίνομεν τέσσαρας τύπους ἐπιτοκίων, τοὺς ἀκολουθοῦς :

1. «Market rates» : Ὀνομαστικὰ ἐπιτόκια, εὐαίσθητα εἰς τὰς μεταβολὰς τῶν τιμῶν καὶ τὰς πληθωριστικὰς προοπτικὰς.

2. «Real rates» : Ἐπιτόκια ἀγορᾶς προσαρμοζόμενα εἰς τὸν προβλεπόμενον ρυθμὸν πληθωρισμοῦ.

3. «Rising rates» : Ἐπιτόκια ἐν ἀνόδῳ ὅταν προβλέπεται ὑπέρβασις τοῦ παρόντος ρυθμοῦ αὐξήσεως τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν.

4. «High rates» : Ἐπιτόκια εἰς μίαν σταθερὰν ἀγορὰν ὅταν προεξοφλεῖται ὁ ρυθμὸς τοῦ πληθωρισμοῦ καὶ ἀντικατοπτρίζεται οὗτος εἰς τὰς προβλέψεις τῶν τιμῶν.

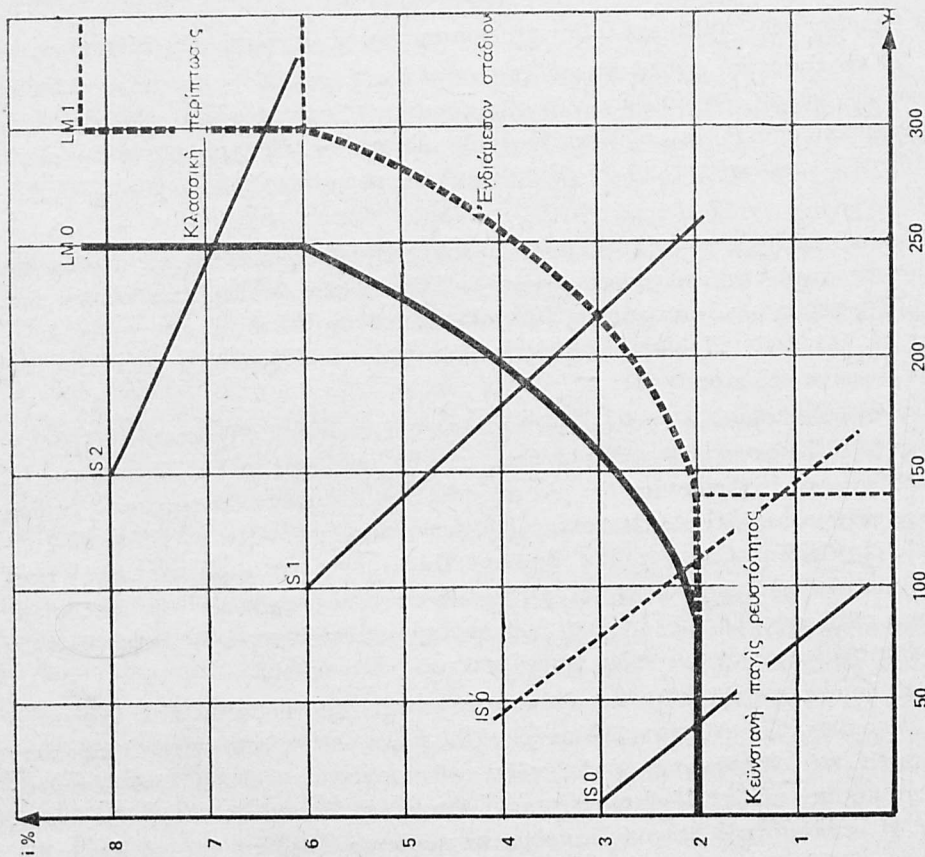
Y = έθνικόν εισόδημα.

I = έπιτόκιον.

IS = Καμπύλη επένδσεως και άποταμείσεως. Η καμπύλη IS δείκνει ποσόν εισόδημα αντίστοιχί εις έν δεδομένον ύψος έπιτοκίου, τής άποταμείσεως ούσης ίσης μέ την επένδυσιν(άγορά παραγωγής).

LM = Καμπύλη τής χρηματικής ρευστότητας. Η καμπύλη LM δείκνει ποσόν εισόδημα αντίστοιχί εις έν δεδομένον ύψος έπιτοκίου, τής προτιμήσεως ρευστότητος διά συναλλαγής ούσης ίσης μέ την προτιμήσιν ρευστότητος διά κερδοσκοπίαν (χρηματαγορά).

Σημ. : Είς την «παγίδα ρευστότητος» Κεύσιανον τύπου, μόνον έν μέτρον δημοσιονομικής πολιτικής δύναται νά άποδειχθή άποτελεσματικόν. Μία αύξησις τών κρατικών δαπανών μετατοπίζει την IS προς τα δεξιά, από τό ISo εις τό IS1. Μία αύξησις τής νομισματικής μάζης θά μετέθετε την καμπύλην LM προς τα δεξιά χωρίς νά τροποποιή την καμπύλην IS₀ και συνεπώς δέν θά ήσκει επίδρασιν επί του εισοδήματος. Είς την κλασσικήν θεωρίαν, ή περίστασις εμφανίζεται κατά τρόπον αντίστροφον. Μόνον μία διακύμανσις τής νομισματικής μάζης δύναται νά εχθί ώς συνέλειαν την τροποποίησιν του εισοδήματος. Είς τό ένδιάμεσον στάδιον ένδεικνυται ή εφαρμογή ένός συνδυασμού δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής.

Μία ζωνρά αντιδικία ανεπτύχθη ειδικότερον ἐπὶ τοῦ ρόλου τῶν ἐπιτοκίων εἰς τὴν νομισματικὴν πολιτικὴν. Οἱ ὑποστηρικταὶ τῶν κλασσικῶν θέσεων ὑπογραμμίζουν ὅτι τὰ ἐπιτόκια εἶναι ἡ μεταβλητὴ ἐπὶ τῆς ὁποίας ἡ κεντρικὴ Τράπεζα ὀφείλει νὰ ἐπενεργῇ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τῆς σταθεροποιήσεως. Ἐν ὑψηλὸν καὶ ἀυξανόμενον ἐπίπεδον ἐπιτοκίων ἐρμηνεύεται ὡς ἔνδειξις νομισματικοῦ περιορισμοῦ. Οἱ ἀντίπαλοι τῶν ἰσχυρίζονται, ἀντιθέτως, ὅτι ἐκτὸς μίας πολὺ μικρᾶς περιόδου, ἡ κεντρικὴ Τράπεζα δὲν δύναται νὰ ἀσκῆσῃ πλήρη ἔλεγχον ἐπὶ τῶν ἐπιτοκίων τῆς ἀγορᾶς καὶ ὅτι μία παρατεινομένη περίοδος ὑψηλῶν καὶ ἀυξανομένων ἐπιτοκίων ἀποτελεῖ ἔνδειξιν ὑπάρξεως μίας καταστάσεως νομισματικῆς ἀνέσεως.

Ἐ ῥόλος τῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς

Ἡ θεωρία μᾶς διδάσκει ὅτι αἱ μεταβολαὶ τῶν κυβερνητικῶν δαπανῶν καὶ/ἢ τῶν φόρων ἀσκοῦν ἀξιόλογον ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς συνολικῆς ζήτησεως. Οἱ δημοσιονομισταὶ καὶ οἱ νομισματισταὶ δὲν εἶναι σύμφωνοι οὔτε ἐπὶ τοῦ βραχυμοσιονομικοῦ ρόλου τῆς φορολογικῆς πολιτικῆς ἐπὶ τῆς σταθεροποιήσεως οὔτε ἐπὶ τῆς ἀποδιδομένης μακροπροθέσμως σπουδαιότητος εἰς τὴν οικονομικὴν πολιτικὴν. Οἱ μετακεῦνσιανοὶ προβάλλουν τὰ ἀκόλουθα ἐπιχειρήματα διὰ νὰ δώσουν τὴν προτεραιότητα εἰς τὴν δημοσιονομικὴν πολιτικὴν.

— Ἡ ἐπέκτασις (ὁ περιορισμὸς) τῶν κρατικῶν δαπανῶν ἀυξάνει (μειώνει) ἀμέσως τὴν συνολικὴν ζήτησιν.

— Αἱ μειώσεις τῶν φόρων ἀυξάνουν τὸ διαθέσιμον ἔθνικὸν εἰσόδημα καὶ ἐντείνουσι κατὰ συνέπειαν τὴν συνολικὴν ζήτησιν. Τόσον αἱ μεταβολαὶ τῶν κυβερνητικῶν δαπανῶν ὅσον καὶ αἱ μεταβολαὶ τῆς φορολογίας ἔχουν πολλαπλασιαστικὸν ἀποτέλεσμα.

Ἐ ὡς προκύπτει ἐκ τῶν ἐξισώσεων (8) καὶ (9) τοῦ κατωτέρω πίνακος, τόσον αἱ διακυμάνσεις τῶν κρατικῶν δαπανῶν ὅσον καὶ αἱ διακυμάνσεις τῶν φόρων ἔχουν πολλαπλασιαστικὸν ἀποτέλεσμα.

Ἐ ὡς πολλαπλασιαστὴς τῆς ἐξισώσεως (9) εἶναι κατώτερος τοῦ πολλαπλασιαστοῦ τῆς ἐξισώσεως (8) δεδομένου ὅτι τὸ «b» ἀντιπροσωπεύει τὴν τάσιν πρὸς κατανάλωσιν καὶ ὅτι αὕτη κυμαίνεται μεταξὺ 0 καὶ 1.

Τὸ καλύτερον βραχυπρόθεσμον ὄπλον εἰς χεῖρας μᾶς κυβερνήσεως εἶναι ἡ ἰκανότης τῆς νὰ τροποποιῇ τὰς ἀγορὰς τῆς ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Αὗται δύναται νὰ λάβουν τὴν μορφήν στρατιωτικῶν δαπανῶν, ἀγορᾶς ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν εἰς τὸν ἰδιωτικὸν τομέα (κατασκευὴ ὁδῶν) ἢ συμπληρωματικῆς προσλήψεως προσωπικοῦ ὑπὸ τοῦ κράτους. Ἡ κυβερνήσις δύναται ἐπίσης νὰ ἐνισχύσῃ τὰς μεταφορὰς ποῦ ἀνατίθενται ἀπ' εὐθείας εἰς διαφόρους οικονομικοὺς ὀργανισμοὺς ἢ δημοτικὰς ἀρχάς.

Ἐ ὡς οἱ ὁπαδοὶ τῶν δημοσιονομικῶν μέτρων ἐκθειάζουσι τὰς δημοσιονομικὰς ἀποφάσεις ὡς κατ' ἐξοχὴν ὄργανον μακροοικονομικῆς πολιτικῆς διὰ τὴν ἀσκῆσιν ἐλέγχου ἐπὶ τῆς συνολικῆς ζήτησεως καὶ τὴν ἐπίτευξιν βραχυπρόθεσμου σταθεροποιήσεως, οἱ νομισματισταὶ ἀκολουθοῦν τὴν παλαιὰν προ-

κεϋνσιανήν παράδοσιν εἰς τὸ θέμα τῆς χρηματοοικονομικῆς πολιτικῆς. Πιστεύουν ὅτι, μακροπροθέσμως, ὁ κρατικὸς προϋπολογισμὸς εἶναι πρωταρχικῆς μὲν σπουδαιότητος διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν πόρων τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως εἰς τὸν δημόσιον τομέα, ἀλλὰ δευτερευούσης σημασίας εἰς τὸ σύνολον τῶν μέσων σταθερο-

Κρατικά δαπάναι καὶ δημοσιονομικὸς πολλαπλασιαστής.

$$(1) C = a + b(Y - T)$$

$$(2) T = t + \tau Y$$

$$(3) I = c + dY$$

$$(4) M = e + fY$$

$$(5) G = \bar{G}$$

$$(6) X = \bar{X}$$

$$(7) Y = C + I + G + X - M$$

Ἀντικαθιστῶντες τὰς ἀξίας τῶν ἐξισώσεων (1) - (6) εἰς τὴν ἐξίσωσιν (7) ἔχομεν (7a) καὶ (7b).

$$(7a) Y = a + b[Y(1 - \tau) - t] + c + dY - e - fY + G + X$$

$$(7b) Y = \frac{a - bt + c - e + G + X}{1 - b(1 - \tau) - d + f}$$

Εἰς περίπτωσιν τροποποιήσεως τῶν κρατικῶν δαπανῶν, θὰ προκύψῃ μία διακύμανσις τοῦ εἰσοδήματος τῆς ἐξισώσεως (8) καὶ εἰς περίπτωσιν τροποποιήσεως τῆς φορολογίας μία διακύμανσις τῆς ἐξισώσεως (9).

$$(8) \frac{\Delta Y}{\Delta G} = \frac{1}{1 - b(1 - \tau) - d + f} = \text{πολλαπλασιαστὴς κρατικῶν δαπανῶν.}$$

$$(9) \frac{\Delta Y}{\Delta t} = \frac{-b}{1 - b(1 - \tau) - d + f} = \text{δημοσιονομικὸς πολλαπλασιαστής.}$$

Ὁ πολλαπλασιαστὴς εἰς τὴν ἐξίσωσιν (9) εἶναι μικρότερος ἐκείνου τῆς ἐξισώσεως (8) διότι b ἀντιπροσωπεύει τὴν καταναλωτικὴν τάσιν καὶ γίνεται συνήθως ἀποδεκτὸν ὅτι τὸ b κινεῖται μεταξύ 0 καὶ 1.

C = καμπύλη καταναλώσεως.

Y = ἐθνικὸν εἰσόδημα.

T = φόροι.

τ = ἐπιτόκιον.

I = καμπύλη ἐπενδύσεως.

M = εἰσαγωγαί.

X = ἐξαγωγαί, θεωρούμεναι ἐν προκειμένῳ σταθεραί.

G = κρατικά δαπάναι, θεωρούμεναι ἐν προκειμένῳ σταθεραί.

a, b, t, c, d, e, f = σταθεραί.

ποίησεως τῆς οἰκονομίας. Οἱ νομισματισταὶ ὑπογραμμίζουν ρητῶς τὴν στενὴν σχέσιν πού τὰ συνδέει μὲ τὸ πραγματικὸν εἰσόδημα. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν πιστεύεται ἐνίοτε ὅτι οὗτοι ἰσχυρίζονται ὅτι αἱ φορολογικαὶ καὶ γενικώτερον αἱ δημοσιονομικαὶ τροποποιήσεις δὲν ἔχουν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς συνολικῆς ζητήσεως. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀληθές. Ἡ νεοποσοτικὴ σχολὴ ἀναγνωρίζει ἀδιστακτικῶς ὅτι μία αὐξησις τῶν φόρων π.χ. α) περιορίζει τὸν νομισματικὸν ὄγκον καὶ κατὰ συνέπειαν, τροποποιεῖ τὰς ἰδιωτικὰς δαπάνας ὡς καὶ ὅτι β) περιορίζει τὰς ἰδιωτικὰς δαπάνας.

Ὁ νομισματικὸς ὄγκος καὶ αἱ κρατικαὶ δαπάναι παραμένουν ἀμετάβλητοι καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις. Αὐτὸ τὸ ὅποιον οἱ νομισματισταὶ θέτουν ἐν ἀμφιβόλῳ

εἶναι τὸ γεγονός ὅτι, ἔστω καὶ διὰ τῆς προσφυγῆς εἰς μεταβολάς, μία αὐξήσις τῶν φόρων συνεπάγεται μοιραίως μείωσιν τῶν ιδιωτικῶν δαπανῶν καὶ τῆς συνολικῆς ζητήσεως.

Κατὰ τὸν D. I. Fand :

— διακηρύσσουν ὅτι ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τῶν δαπανῶν καταναλώσεως δύναται νὰ εἶναι ἀσθενῆς καὶ ἀβεβαία ἀναλόγως τῶν παροδικῶν τροποποιήσεων τῶν τρεχόντων εἰσοδημάτων ἐπὶ τῶν διαρκῶν εἰσοδημάτων,

— ὅτι μία αὐξήσις τῶν φόρων δὲν περιορίζει τὰς ιδιωτικὰς δαπάνας ἐὰν αἱ κρατικαὶ δαπάναι αὐξάνωνται ταυτοχρόνως, καὶ

— ὅτι μία μείωσις τῆς συνολικῆς ζητήσεως δύναται πάντοτε νὰ ἀντισταθμισθῇ ἀπὸ μίαν αὐξήσιν τῆς νομισματικῆς ροῆς, ἔστω καὶ ἂν τὸ καθαρὸν ἀποτέλεσμα τῆς συνδυασμένης ἀνόδου τῶν φόρων καὶ τῶν κρατικῶν δαπανῶν εἶναι ἀντιπληθωριστικόν.

Ἡ ἐπίδρασις ἐκ τῆς τυχόν αὐξήσεως τῶν φόρων — συνοδευομένη ἀπὸ μίαν ἀνόδον τῶν κρατικῶν δαπανῶν καὶ τοῦ νομισματικοῦ ὄγκου — δέον νὰ διακρίνεται τῆς περιπτώσεως τῆς ἀνόδου τῶν φόρων καθ' ἣν αἱ κρατικαὶ δαπάναι καὶ ὁ ρυθμὸς τῆς νομισματικῆς αὐξήσεως θεωροῦνται *ceteris paribus*.

Λοιπαὶ διαφοραὶ

Πέραν τῶν ἀνωτέρω, καὶ ἄλλαι διαφοραὶ θέτουν ἀντιμετώπους τοὺς μετακεῦνσιανούς καὶ τοὺς νομισματιστάς. Οἱ θιασῶται τῶν δημοσιονομικῶν μέτρων υπογραμμίζουν τὴν σχετικὴν σταθερότητα τῆς καμπύλης καταναλώσεως καὶ τοῦ ρυθμοῦ ἀποταμιεύσεως. Συνδυάζουν τὸ νόμισμα καὶ τὰ ἐπιτόκια, ἀντικαθιστοῦν τὰς πραγματικὰς μεταβλητάς δι' ὀνομαστικῶν μεταβλητῶν. Ἀντιθέτως, ὁ κύκλος τῶν ὀπαδῶν τῆς νεοποσοτικῆς Σχολῆς ἐπιμένουν ἐπὶ τῆς σπουδαιότητος μιᾶς σχετικῶς σταθερᾶς ζητήσεως εἰς τὴν νομισματικὴν ἀγοράν. Οἱ νομισματισταὶ θέτουν ὡς ἀκρογωνιαίον λίθον τὴν σύνδεσιν νομίσματος καὶ τιμῶν, ὡς ἐπίσης τῶν τιμῶν καὶ τῶν ἡμερομισθίων. Διακρίνουν ἐπίσης τὰς ὀνομαστικὰς ἐννοίας ἀπὸ τῶν πραγματικῶν ἐννοιῶν διὰ τὰς εὐαισθητοὺς εἰς τὰς τροποποιήσεις τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν μεταβλητάς.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ θέμα τῶν ληπτέων μέτρων, διακρίνομεν τὰς ἀκολουθούσας διαφοράς : οἱ ὑποστηρικταὶ τῶν δημοσιονομικῶν μέτρων ἐνδιαφέρονται ἐλάχιστα διὰ τὰς ἀρρυθμίας καὶ στρέφουν τὴν προτίμησίν των πρὸς τὴν ἐπιλογὴν τῶν στόχων, τὴν ἐξέτασιν τῆς πραγματικῆς καταστάσεως τῆς οἰκονομίας καὶ τὴν ἐναρμόνισιν τῶν δραστηριοτήτων καὶ κρίνουν τὴν ἀξιοπιστίαν τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς ἀναλόγως τῶν ἰσχυόντων εἰς τὴν ἀγοράν ἐπιτοκίων. Οἱ νομισματισταὶ εἶναι ὑπὲρ τῆς δράσεως μέσω τῆς ροῆς τοῦ χρήματος καὶ συνεισφέρουσιν ὑπὲρ τῶν κατευθυντηρίων ὁδηγίων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ νομισματικοῦ ὄγκου.

Μία ἄλλη διαφωνία εἶναι σχετικὴ μὲ τὴν ἀλληλεξάρτησιν τοῦ ρυθμοῦ τοῦ πληθωρισμοῦ καὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἀνεργίας. Οἱ νομισματισταὶ καὶ πολλοὶ οἰκονομολόγοι ἀρνοῦνται νὰ δεχθοῦν ὅτι ἡ οἰκονομία ὀφείλει νὰ ἀνέχεται ἐν ὑψη-

λόν ποσοστόν ἀνεργίας διὰ τὴν ἐπιτύχη χαμηλὸν ρυθμὸν πληθωρισμοῦ ἢ ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔχωμεν μικρὸν ποσοστὸν ἀνεργίας χωρὶς τὸ τίμημα ἐνὸς ὑψηλοῦ ρυθμοῦ πληθωρισμοῦ. Σημειωτέον, ἐπίσης, ὅτι εἰς τὸ θέμα τῆς ἀλληλεξαρτήσεως μεταξὺ πληθωρισμοῦ - ἀνεργίας ἀκολουθεῖται διάφορος πορεία. Ἐνῶ οἱ νομισματισταὶ προβάλλουν θεωρητικὰ ἐπιχειρήματα, οἱ θιασῶται τῶν δημοσιονομικῶν μέτρων στηρίζονται περισσότερον εἰς τὴν ἐμπειρικὴν θεμελίωσιν. Κατὰ τὸν Ἄντερσεν, τὸ πλεῖστον τῶν ἐμπειρικῶν μελετῶν, πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεως τῆς ἐν προκειμένῳ ἀλληλεξαρτήσεως βασίζονται ἐπὶ τῆς ἀκολουθοῦσας διαδικασίας : τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν εἶναι ὁ μεταβλητὸς συντελεστὴς τοῦ κόστους ἐργατικῆς δυνάμεως, τὸ ὅποιον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν ἡμερομισθίων καὶ τὴν παραγωγικότητα. Αἱ διακυμάνσεις τοῦ ὕψους τῶν ἡμερομισθίων μετρῶνται βάσει τοῦ ρυθμοῦ ἐπιβραδύνσεως εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς ἐργασίας, ὅστις ὑπολογίζεται διὰ τοῦ ποσοστοῦ τῆς ἀνεργίας. Οἱ νομισματισταὶ, ἀντιθέτως, πρὸς στήριξιν τῆς θέσεώς των περὶ μὴ ὑπάρξεως σχέσεως μεταξὺ ἐπιπέδων πληθωρισμοῦ καὶ ἀνεργίας προβάλλουν θεωρητικὰ ἐπιχειρήματα. Πάντως, δὲν ἀμφισβητοῦν τὴν ὑπαρξίν μιᾶς βραχυπροθέσου ἀλληλεξαρτήσεως τῆς ἐν λόγῳ μορφῆς· ἀρνοῦνται μόνον τὴν δυνατότητα μακροχρονίου ὑπάρξεως ταύτης.

Τέλος, ἐν ἀκόμῃ στοιχείῳ διαφωνίας : ὁ βαθμὸς οἰκονομικῆς σταθερότητος. Οἱ μετακεῦσανοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ οἰκονομία ὑπόκειται εἰς διακυμάνσεις καὶ ὅτι ἐκ τῶν πραγμάτων ὑφίσταται τάσις πρὸς μίαν ἰσορροπίαν ὑποαπασχολήσεως.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, εἰς σχόλιόν του ἐπὶ τῶν ἀπόψεων τοῦ «νομισματιστοῦ» Λ. Ἄντερσεν, ὁ «δημοσιονομιστῆς» Λ. Κλάιν διευκρινίζει ὅτι δὲν εἶναι ἀκριβὲς ὅτι οἱ νεο - κεῦσανοὶ θεωροῦν τὴν οἰκονομίαν ὡς ἀφ' ἑαυτῆς ἀσταθῆ. Ὑποστηρίζουν ἀπλῶς ὅτι ἡ οἰκονομία ἀναπτύσσεται ταλαντευομένη, ὑφίσταται κλυδωνισμοὺς καὶ ἐξελίσσεται περίξ ἐνὸς σημείου ἰσορροπίας ὑποαπασχολήσεως, ἀλλὰ δὲν ἔπεται ὅτι δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς βασικὸν χαρακτηριστικὸν τῆς οἰκονομίας τὴν ἀστάθειαν. Ἐν προκειμένῳ δεόν νὰ ἀποδεχθῶμεν τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ Πῶλ Σάμουελσον διατύπωσιν εἰς μίαν θεωρίαν περὶ τοῦ οἰκονομικοῦ κύκλου, βασιζομένην ἐπὶ τῶν ἀπόψεων τῶν Σπίτχοφκ, Μπαρανόφσκυ, Σούμπετερ καὶ Χάνσεν.

«Αἱ δύο σχολαὶ δὲν ἔχουν προσκομίσει συγκεκριμένας ἀποδείξεις ἐπὶ τῶν θέσεών των ὡς πρὸς τὸν βαθμὸν σταθερότητος τῆς οἰκονομίας. Οἱ μετακεῦσανοὶ παρουσιάζουν τὰ ἀποτελέσματα προσομοιώσεως διὰ τῶν μοντέλων ποῦ περιλαμβάνουν τοὺς διαταρακτικὸς παράγοντας, ἐνῶ οἱ νομισματισταὶ χρησιμοποιοῦν κυρίως «ἐμπειρικὰς μεθόδους».

Πράγματι, ἔχουν καταρτισθῆ πολλαὶ μελέται συναφεῖς μετὰ τὰς ἐπιδράσεις τῶν διαταρακτικῶν παραγόντων ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς ἰσορροπίας. Εἰς ταύτας γίνεται διάκρισις μεταξὺ παραγόντων συμπτωματικῆς ἐξωγενοῦς προελεύσεως καὶ παραγόντων ἐσωγενῶν καὶ ἐπανεμφανιζομένων. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν (τῶν συμπτωματικῶν ἐξωγενῶν παραγόντων) ἡ οἰκονομία ἐπανευρίσκει μακροπροθέσμως τὴν ἀνοδικὴν τῆς πορείαν μετὰ τινα ἀσθενῆ ταλάντευσιν. Εἰς τὴν

περίπτωσιν τῶν ἐσωγενῶν, ἐπανεμφανιζομένων διαταρακτικῶν παραγόντων παρατηροῦνται ταλαντεύσεις σταθερᾶς μορφῆς. Καὶ ὁ προαναφερθεὶς οικονομολόγος συνεχίζει : «Ὅπως συμβαίνει καὶ εἰς ἄλλα σημεῖα τῆς συζητήσεως μεταξύ δημοσιονομιστῶν καὶ νομισματιστῶν, τὸ κεντρικὸν πρόβλημα τῆς σταθερότητος τῆς οἰκονομίας φαίνεται ὅτι σχετίζεται μὲ τὴν διάρκειαν τῶν ἐξεταζομένων περιόδων. Πολλὰ οἰκονομομετρικὰ μοντέλα καταρτισθέντα κατὰ τὰς ἀπόψεις τῶν μετα - κεῦνσιανῶν δεικνύουν ὅτι, εἰς τὰ πλαίσια τῆς προσομοιώσεως, αἱ ἐπιδράσεις τῶν διαταρακτικῶν παραγόντων ἐξουδετεροῦνται μακροχρονίως καὶ δὲν ἐπηρεάζουν αἰσθητῶς τὴν συγκυρίαν. Οἱ νομισματισταὶ ἀπὸ πλευρᾶς των, ἐξετάζουν τὰς συντομωτέρας περιόδους προσαρμογῆς τῆς οἰκονομίας».

Περαιτέρω ὑπομνήσκειται ὅτι τὰ μοντέλα τῶν μετα - κεῦνσιανῶν καθιστοῦν πρᾶγματι ἐκδηλὰ τὰ κυριότερα χαρακτηριστικὰ τῶν οἰκονομικῶν κύκλων. Ταῦτα δύνανται νὰ ἐμφανίσουν τὴν διαδικασίαν τοῦ κύκλου ἐπὶ τῇ βάσει ἐξηκριβωμένων μεγεθῶν τὰ ὁποῖα ὑφίστανται τὴν ἐπίδρασιν ἐπανεμφανιζομένων παραγόντων εἰς τὰ πλαίσια τῶν μεθόδων τῆς προσομοιώσεως. Τὸ ἐπίτευγμα τοῦτο δικαιώνει τὰς συγχρόνους ἐρεῦνας ἐπὶ τῶν μεθόδων καταρτίσεως τῶν οἰκονομικῶν μοντέλων καὶ ἀποτελεῖ πρόκλησιν πρὸς τοὺς νομισματιστὰς νὰ ἀποδείξουν τὸ βᾶσιμον τῶν ἀπόψεών των ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν κύκλων κατὰ τρόπον ἀνάλογον.

Ἐν συμπεράσματι ὅταν οἱ κεῦνσιανοὶ ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ οἰκονομία εἶναι ἀσταθῆς, ἔχουν ὑπ' ὄψιν των τὴν ἀπαιτουμένην, βραχυχρονίως, ἐντονωτέραν παρέμβασιν διὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς ἰσορροπίας εἰς τὴν οἰκονομίαν.

Εἰς προσεχῆ τεύχη θὰ δημοσιευθοῦν ἔγκυρα ποσοτικὰ ἀποτελέσματα ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς πολιτικῆς σταθεροποιήσεως εἰς διαφόρους οἰκονομικῶς ἀνεπτυγμένας χώρας, ὡς εἰς τὰς ΗΠΑ, τὸν Καναδᾶν, τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἑλβετίαν καὶ θὰ συναχθοῦν τὰ σχετικὰ συμπεράσματα.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

J. M. Keynes : General Theory of Employment, Interest and Money. Harcourt, Brece and World, 1963

Council of Economic Advisers : The American Economy in 1961 : Problems and Policies, Washington 1936.

P. A. Samuelson : Stability and Growth in the American Economy 1962, Wicksell Lectures, Stockholm 1962.

W. W. Heller : New Dimensions of Political Economy. Norton 1966.

J. Tobin : The Intellectual Revolution in U.S. Economic Policy Making. The University of Essex, 1968.

A. Okun : The Political Economy of Prosperity. Brookings, 1970.

M. Friedman: How much Monetary Growth. The Morgan Guaranty Survey, Febr. 1973.

L. C. Andersen: The State of the Monetarist Debate. The Federal Reserve Bank of St. Louis Survey, September 1973, vol. 55, No. 9.

D. I. Fand: Monetarism and Fiscalism, in Banca Nazionale del Lavoro, Rome, No 94, September 1970.

M. K. Evans: Macroeconomic activity, theory, forecasting and control, chap. 20, Multiplier Values and Policy Simulation, New York, Evanston, London 1969, p. 557 - 594.

M. Friedman: A Theory of the Consumption Function. Princeton, Univ. Press., 1957.

L. R. Klein: Commentary on «The State of the Monetarist Debate», in the Federal Reserve Bank of St. Survey, September 1973.

G. Kaufman and R. D. Laurent: Simulation Policy Strategies in the FRB—MIT Model under two Alternative Policy Regimes, Staff Memorandum, Federal Reserve Bank of Chicago, October, 1969.